

16. april 2024

Høring om retningslinjer for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger og forskrift om salgs-, skjenke- og åpningstider i Bergen kommune for perioden 2024-2028

IOGT takker for muligheten til å levere høringsuttalelse til planen.

Oppsummert

IOGT foreslår følgende endringer til planen:

- Ikke utvide skjenketidene
 - Vurdere innskrenkinger basert på effekten kortere skjenketider gir på voldsstatistikken
 - Ikke åpne for servering av alkohol på 17. mai før kl. 16.00
- Ikke utvide åpningstidene for salg av alkohol
 - Ikke åpne for salg av alkohol før tidligst kl. 08.00
 - Beholde julaften som en dag det ikke selges alkohol
- Beholde rusfrie soner i byen
 - Legge til kultur- og idrettsarrangementer på listen over rusfrie soner, som Brann stadion og Bergen kino
- Hyppige kontroller som bidrar til en trygg by

IOGT i Norge er en rusforebyggende medlemsorganisasjon i vekst. Vi driver ruspolitisk påvirkningsarbeid, forebyggende tiltak og et utstrakt sosialt arbeid for rusavhengige og for barn og unge. Vi jobber for at det skal være lett å ta rusfrie valg og vil bidra til et trygt og inkluderende samfunn. IOGT er en livsynsåpen og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon og er godt etablert landet over. I Bergen har vi en tydelig tilstedeværelse med tre lokale lag, vi driver Sammensenteret på Laksevåg, en rusfri arena hvor alle som ønsker kan komme innom, og er eier av Åsane Folkehøgskole. IOGTs visjon er at mennesker over hele verden får leve frie og meningsfulle liv uten at alkohol og andre rusmidler hindrer dette.

Skjenkereglement og overordnet arbeid for alkoholpolitikk i kommunen er en viktig oppgave. Det krever et helhetlig, lokalt samfunnsansvar. Målsettingen må være å forebygge og redusere helseskader ved alkoholbruk. Når det skal vedtas nye retningslinjer er det de folkevalgte som er ansvarlig for hvor mange timer det åpnes for skjenking i kommunen, men det er ikke bare tilgangen på alkohol som avgjøres. Dette arbeidet vil også påvirke hvor mange oppdrag politiet får, hvor mye trafikk det er på legevakten og hvor mange som vil føle på en uro av å være i sentrumsstrøk på kveldstid. Skal det lykkes i å iverksette planen, er det viktig med en felles politisk forankring og engasjement på alle nivåer.

Skjenketider og vold

I kapittel 1.1 i Bergen kommunes retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger står det at retningslinjene skal bygge på alkohollovens formål om å begrense skader forårsaket av alkoholbruk og redusere forbruket av alkohol. Skal skadevirkningene av alkohol reduseres og alkohollovens formål ivaretas må totalkonsumet reduseres. Det er en tydelig sammenheng mellom vold og alkohol!

Sannsynligheten for voldsutøvelse øker med økende alkoholinntak og beruselsesfrekvens. 70-80 prosent av de som er innblandet i voldsepisoder er påvirket av alkohol. Ofte er både utøver og offer alkoholpåvirket, og mer enn halvparten av all alkoholrelatert vold involverer de som bare drikker «nå og da».

En betydelig andel av voldssituasjonene oppstår på eller like utenfor skjenkesteder. Blant voldsskadede pasienter ved Oslo legevakt hadde volden i 20 prosent av tilfellene skjedd på eller umiddelbart utenfor et skjenkested, ifølge en rapport utgitt av Oslo skadelegevakt i 2013. En undersøkelse gjennomført av Helsedirektoratet i 2014 viser at 36 prosent av befolkningen føler det er utrygt å oppholde seg i sentrum av hjemkommunen sin på kveldstid. Det er kvinner og unge som er mest utsatt for plager av andres alkoholinntak, derfor er det næringsvennlig å føre en politikk som korter ned på åpningstidene for skjenking. Kortere skjenketider fører til mindre fyll og uro og dermed vil tilbudene i sentrumsstrøk framstå mer appellerende for alle. For å sikre trygge og gode byrom er det viktig å ta i bruk tiltak som nytter. Derfor oppfordrer IOGT til skjenketider som gjenspeiler dette.

En studie gjennomført av SIRIUS i 2011 av de 18 største bykommunene i Norge i perioden 2000–2010 viste at én times utvidelse av skjenketiden førte til en økning i voldstilfeller på nattetid i helgene på om lag 17 prosent. Resultatene fra undersøkelsen viste også at effekten er symmetrisk, slik at antall voldstilfeller går tilsvarende ned ved én times tidligere stenging. Dette ser man også fra andre land. En fersk undersøkelse fra Baltimore i USA viste at volden sank med hele 23 prosent da de kuttet i skjenketidene i et nabolag i byen, og ga byen en besparelse på 200 millioner kroner (18,2 millioner dollar) årlig.ⁱⁱ

Folk ønsker ansvarlige skjenketider

Tidsinnskrenkingen for alkoholgruppe 3 er satt til kl. 24.00 og alkoholgruppe 1 og 2 er satt til kl. 01.00 i henhold til alkohollovens normaltid og det er forbudt å servere alkohol etter kl. 03.00. Kommunen må, etter forskrift, selv sette skjenkestopp innenfor makstiden og mange kommuner velger tidligere skjenkestopp. Tidligere skjenkestopp har bred folkelig oppslutning og en undersøkelse gjennomført av Sentio i 2019 viser at seks av ti mener at maksimaltiden for skjenking bør være kl. 02.00 eller tidligere. Bare 17 prosent ønsker at det skal være skjenking til kl. 03.00. IOGT oppfordrer Bergen kommune til å ikke utvide skjenketidene, og gjerne endre dem til normaltidene, som tiltak mot uro, vold, overskjenking og skade.

Bevar rusfrie soner for barn og familier

IOGT er opptatt av at ungdom skal ha en trygg, god og rusfri ungdomstid. Dette innebærer blant annet å la arenaer for de unge forbli alkoholfrie, skape attraktive rusfrie møteplasser og styrke kultur- og fritidstilbudet. Hensynet til barn og unge bør være førende i skjenke- og salgspolitikken, og da er en viktig forebyggende faktor å begrense tilgangen til alkohol.

Barn trives best med edru voksne. For å ivareta barn og unge i Bergen kommune er det viktig med tydelige regler for skjenking, og at ikke skjenking går på barns bekostning. Derfor oppfordres kommunen til å ha konsekvente og barnevennlige retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger. IOGT mener at kommunen bør legge til rette for alkoholfrie soner og at kultur- og idrettsarrangementer som stevner, fotballkamper, bibliotek og teater- og kinosaler holdes rusfrie. Det er viktig å ikke åpne opp for skjenking på disse stedene for at barn og ungdom skal kjenne seg trygge. Derfor oppfordrer IOGT Bergen kommune til å endre dagens politikk der barn og unge opplever å bli ekskludert fra eller tvunget til å omgås berusede voksne på arenaer for kultur og idrett. Brann Stadion er et stort

samlingspunkt for folk i alle aldre, men selv om Sportsklubben i mange år har jobbet strategisk for å rekruttere nye, unge Brannsupportere har klubben (og politikerne) gått inn for skjenking bak Sparebanken Vest-tribunen i pausen, hvor mange barn og unge løper rundt og oppholder seg. Det mener IOGT er ugreit og ber politikerne ta en ny runde på. I Bergen kino, hvor kommunen er en stor eier, har alkoholserving hvor barn og unge ferdes blitt tillatt. Også Torgallmenningen, hjertet av Bergen, en av de få, store, åpne plassene i sentrum, ble stengt igjen av gjerder, stoler og bord, til gode for kapitalistiske aktører. En slik privatisering av Torgallmenningen er særdeles uheldig, og steder som er ment å være trygge for mindreårige blir alkohol gjort stadig mer tilgjengelig.

Utsett skjenkestart på nasjonaldagen

17. mai er en helt unik dag der vi i vår kultur og tradisjon har valgt å la barna være de mest sentrale aktørene i feiringen av Grunnloven, med barnetog og aktiviteter for familien fra morgen til langt ut på ettermiddagen. Det har mange steder i landet vært en svært uheldig utvikling med alkoholinntak både privat og på utesteder allerede fra tidlig morgenⁱⁱⁱ. Dette medfører at barn eksponeres for berusede voksne under det som primært skal være en trygg og morsom festdag i offentlige gater og på offentlige plasser. I. Mye av alkoholeksponeringen barna utsettes for, og alkoholinntaket blant voksne denne dagen, skjer på utesteder eller på arenaer hvor skjenkeløype er gitt for anledningen. For å begrense problemene med de midlene kommunen rår over, anbefaler vi derfor sterkt at skjenkestart utsettes til kl. 16.00 på 17.mai.

IOGT står også bak kampanjen Hvit Jul, og Folkehelseinstituttet estimerer at 90 000 barn lever i et hjem der minst en av de voksne misbruker alkohol. At julaften er en dag det ikke selges eller skjenkes alkohol er å sende et tydelig signal om at barn tas på alvor. Derfor foreslår IOGT at julaften fortsatt inkluderes over dager det ikke er åpent for salg av alkohol i kommunen.

Når det gjelder ordinære salgstider er IOGT uroet over at kommunen velger å bryte med normen om å ikke selge alkohol før kl. 08.00, og stiller spørsmål med om det i det hele tatt er lovlig. Alkoholloven sier at salg av alkoholholdig drikk gruppe 1 kan skje fra kl. 08.00 til kl. 18.00 på hverdager og til kl. 15.00 på dager før søn- og helligdager. Kommunen har rom for å utvide eller innskrenke dette, men at det er forbudt etter kl. 20.00 på hverdager og 18.00 på dager før søn- og helgedager. Det står ikke i alkoholloven at det er lovlig å åpne for salg før kl. 08.00. Økt tilgjengelighet fører dessuten til økt forbruk, og det er urovekkende om bystyret i Bergen åpner opp for at mennesker som sliter med alkoholmisbruk kan kjøre bil til butikken og kjøpe alkohol i tidsperioden hvor barn og unge ferdes i trafikken på vei til skolen.

Bevilling og kontroll

Vi oppfordrer til at bevillingshavere må søke på nytt hvert fjerde år og ber kommunen om å vurdere det. Med ny søknad i hver periode får politikerne vurdere bevillingssituasjonen regelmessig, som er anbefalt praksis, og det er enklere å luke ut uprofesjonelle aktører. Det vil i tillegg kunne bistå kommunen i å få innhentet ny og riktig informasjon på bevillingshavere. Når det gjelder myndigheten til å avgjøre søknader om skjenkebevilling som kommer opp i fornyingsprosessen og underveis i perioden oppfordrer vi til at kommunestyret har det siste ordet i disse sakene og at det ikke delegeres til formannskapet, et politisk utvalg eller til kommunedirektøren.

I tillegg oppfordres det til hyppige og grundige kontroller for at kommunen, som den øverst ansvarlige for skjenkingen, følger opp kravene i alkoholloven for en ansvarlig skjenkepolitikk. En ansvarlig

politikk som begrenser tilgjengeligheten, reduserer forbruket. Mennesker med rusproblemer får det litt enklere om de har rusfrie miljøer rundt seg. På våre nettsider står det mer om IOGT sitt arbeid, tiltak vi jobber for og tallene som ligger bak vår politikk. Les mer på iogt.no/politikk.

Vennlig hilsen

Elna Nilsen
Leder av Folkets Vel, IOGT i Bergen

Hanne Cecilie Widnes
Generalsekretær, IOGT i Norge

Kontaktinfo:
David Pletten Aasgard
Politisk rådgiver, IOGT i Norge
E-post: david@iogt.no

ⁱ <https://actis.no/images/Lokalvalgsrapport-2022-til-nettsiden.pdf>

ⁱⁱ <https://www.bu.edu/sph/news/articles/2024/reducing-late-night-alcohol-sales-curbed-violent-crimes-by-23-per-year-in-a-baltimore-neighborhood/>

ⁱⁱⁱ iogt.no/erduenig/17mai

